

August Varenius

Reverendi Collegii Theologici in Universitate Rostochiensi Decanus Augustus Varenius, D. ... Professor Theologus ... ad Disputationem solemnem Viri ... Dn. Eberhardi Anckelmann/ Hamburgensis ... Pro impetranda Licentia, obtinendi gradus & honores Theologicos d. XXIIIX. Martii in Auditorio magno ... Professores, Doctores ... invitat : [P.P. Sub sigillo Collegii Theol. Dom. Oculi. XXVI. Mart. a. cl lc LXXI.]

Rostochii: Kilius, 1671

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740892347>

Druck Freier Zugang

RU theol. 1671

Varenius, Aug./e

Progr. REVERENDI COLLEGII THEOLOGICI

in Universitate Rostochienſi

DECANUS

XL

28

AUGUSTUS VA-
RENIUS, D.

47

Sereniſs. Ducum Meklenburg. Conſiſtorii

Aſſeſſor & Profeſſor Theologus

Suo Decani, & totius Collegii nomine,

ad Diſputationem ſolemnnem

VIRI Pranobilis & Clariſſimi

DN. EBERHARDI *Muckelmann* /

Hamburgeniſis.

Quam ſupremo Moderatore יהודה זקנו, de eodem Domi-

NO JUSTITIA NOSTRA, & principe adeò Theologiae

Articulo de PERSONA CHRISTI

Contra hæreticorum, Neo Photinianorum præpimis vel

Socinianorum blaſphemam perversitatem

Pro impetrandâ Licentiâ, obtinendi gradus

& honores Theologicos d. XXIX. Martii, in Auditorio

magno, horis ante & poſt-meridianis habendam, ipſamq; ſic Pro-

pheticæ commatiſ incomparabilis *Exegnetion* Examini publico re-

verenter ſubmittendam tum bonorum & literatorum omnium, tum

præcipuè Nobiliſs. Ordinis Academiæ coronâ celebriq; frequentiâ

exornari deſiderat

Magnificum DN. Rectorem, Reverendos

plur. Excellentiſſimos Conſultariſſimos, Experienciſſimos,

Clariſſimos, Omnium Facultatum Profeſſores, Doctores, Li-

centiatiſ, Verbi Divini Miniſtros, Philoſoph. Magiſtros,

Studioſos Nobiliſs. & floridiſſimos eâ, quâ ſas eſt,

humanitate invitât.

1671

JOHANNES VII. II. Universitatis Typogr. 1671

Agnificum planè voluntatis divinæ & fidei Davidicæ (cui Summus in Purpurâ Vates immori deinceps voluit) Testamentum est, quod ipse constitutus excelsus, in Consilio cœlesti designatus *Χριστῶταρ*, imo tam verè quàm Maria *θεοτόκος*, ipse *θεοπῶταρ*, jam triumphatorum hostium, jam æterni Throni (quo sessurus erat non Davidis minùs quàm æternus æterni patris filius) securus lætusque, non amœnitate minore, quàm Majestate, in verbis ultimis (velut futuris, quantulumcunq; superviveret, supremæ vel ultimæ voluntatis tabulis, Ecclesiæ

Israëlis sic commendatis, ut complementum servaretur *לסוף עלמנו נחמה דעתידין למיתו* i.e. in finem seculi ad tempora futura per Messiam liberationis & consolationis, prout Chaldæus ultimarum rationem descripsit) II. Sam. XXIII. ad usque v. 8. publicavit. Refert autem in summo argumento, ne quid sive de se, sive de domo suâ videretur ambitiosius peroravisse, ad SPIRITUM DOMINI *per se locutum & loquentem*, ac huic imputat omnia factæ sibi revelationis, qui cum scrutetur profunditates Dei, non possit non summâ fide sibi revelare, quid in illo SS. Trinitatis arcano Pater, quid Filius RUPES ISRAELIS, & ipse arcanorum talium ex Communi Consilio scientissimus, de se, suâq; domo regiâ, utcunq; in truncum succisum sine conspicuâ seculo viviradice, vel fronde, sit exitura, sanctione firmaverit irrevocabili. Summa Testamenti: Deum Petram Israëlis, dominaturum inter homines, eundemq; futurum JUSTUM, & dominatorem in timore Domini. Imo habiturum instar illucescentis auroræ, ac solis orientis sine nubilis, ex quâ temperatâ secundis pluvius, serenitate, derepentè nascatur herba tenera, totumq; pratum floridum reddat v. 3.4: Ac licet illi germinis terrestris nativitati, ipsique Terre Germini promissum domui DAVIDIS GERMEN multum intersit, imo plus, quam plantæ domus Davidicæ: salva tamen & suæ domus & mysterii ac federis hujus spiritualis & cœlestis eminentia, non aliter inferre ac credere se posse, quàm promissum sibi suæq; domus Germen, illum ipsum Dominatorem, illum ipsum JUSTUM dominaturum in timore Domini utcunq; Stemma suum deinceps in trunco & ramis fortè sit exariturum, in illo ipso

ipſo germinaturum ſeu naſciturum, & ſic Davidem, domum, Thronum divini-
tati, & per hanc æternitati inferiturum, idque multò magis, quod ſit fedus
abſolutiſſimæ ordinationis & inſinitæ (ac terreſtris germinationis ſeculum trans-
ſcendentis) durationis: unde David non, velut de germinatione (ceteroqui
ſub hâc ipſâ voce, imo nomine צֶמַח ſeu Germinis toties in hoc ipſo argumen-
to promiſſâ imo juratâ vid. 2. Sam. VII. 13. 14. Pf. CXXXII. 17. Jerem. XXXIII.
15. Sach. VI. 12.) animos abiciens, planèq; desperans (prout magno nume-
ro tranſtulerunt interpretes) ſed de ſuppullulatione illâ ſui Germinis divi-
nâ perſuſus ac triumphans v. 5. quandoquidem, inquit, fedus æternum poſuit
mihi, ordinatum omnimodè ac ſervandum, an, quod attinet totam ſalutem me-
am, & omne beneplacitum, an, inquam, ſaſciturus hauri ſit, ut hoc ipſum proger-
minet? לֵאמֹר כִּי (כִּי prout frequens in Hebræâ, ſuppoſito pro,
הוּא ſeu interrogationis vel admirationis particulâ) i. e.
הֲלֵאמֹר אֲמַנְכֶם יִצְמַח omnino germina-
re faciet, germen illud juſtum, de fructu ventris mei naſciturum Act. II. 30. c. XIII.
23. in quo צֶדֶק וְנוֹשַׁע הוּא Sach. IX. 9. Act. IV. 12. Iſa. LIII. 11. omnis juſtitia
& ſalus mea, & omne beneplacitum (vel oblectatio Domini Iſ. LIII. 10.) proger-
minabit & proſperrimè ſuccedet. Scilicet qui teneras herbas, qui plantarum cu-
rat viridiores ſuppullulationes, annon univerſum meæ ſalutis negotiū, & pro-
pria ſuæ voluntatis gratioſæ beneplacitum ſibi commendatiſſimū habeat, & hoc
ipſum ſuo tempore germinare faciat? Faciet omnino, quippe ipſe Zemar
Domini, Rupes Iſraëliſ dominator ſeu מֶשֶׁל non Iſraëliſ ſolum Mich. V. 2. ſed
& Catholicus. Pf. XXII. 28. 29. Pf. LXXII. 8. Sach. IX. 10. (in quo etiam h. l.
intellectus Chaldaeo Meſſias eſt, non Davidis individuum ſc. מֶלֶךְ דָּוִד
מִשִּׁיחָא דְּעֵתֵי דִּיקוּם יִשְׁלֹם בְּדִחְלֵתָא רֵי i. e. Rex Meſſias ſurreſciturus
dominator in timore Domini,) יִצְמַח ſ. progerminare faciet, & ideo Dominator ille
inter homines, Juſtus ille Dominator in timore Domini ex meo procedet ſtemmate,
regnaturus ſuper Domum Jacob in æternum, & regni ejus non erit ſinis. Luc. I. 33.
Iſ. IX. 5. 6. Sed quæ hoſtium federis hujus & fidei federalis conditio? illa
verò v. 7. exprimitur: dum (1) appellantur Belial (planè prout illi ad Apo-
ſtoliſmâ federe Dei Iſraëliſ ſolicitatores, homines Belial Deut. XIII. 13.) tales ſc:
quales deſcripſit Apoſtolus optimus vocabuli, prout quidem in hoc Testamen-
to Davidico velut ex heredes notantur, interpreſ 2. Tim. III. 8. 13. Oſtentant
illi ſuæ hereſeos ingentia, magnaq; Eccleſiæ, lucro animarum, futura commo-
da, vel compendia, & exaggerant illius, quam ex testamento Davidico ſanctiſſi-
mè deduxit Magnus noſter Luth: in Libello de ult. verb. David, vid. tom. VIII.
Jeneniſ. ingentia pericula: ſed revera ſunt בְּלִיעַל i. e. abſque ullo Spiritua-
li commodo vel fructu. Prout & mentiuntur doctrinæ ſuæ latum floridum-
que germen: ſed ſunt & appellantur (2) ſpinæ (grandes & acutiæ, ſed aridæ)
ex quarum contaſu periculum, ſi nudâ attrectentur manu: quapropter illas
aggref-

aggressuro opus sit armata gladio bipennive manu, ut vel nunc excidantur, quibus implicantur, Spinæ hæreticæ in doctorum sede vel congregatione: vel si perseverent in spinis, ipsiq; Spinæ, in illa novissimâ & augustissima sede vel congregatione, quando sedebit Filius hominis in Throno gloriæ suæ, & Apostoli in XII thronis Matth. XIX. 28. quando venient cū Filio hominis omnes Sancti Angeli, & cōgregabuntur coram eo omnes populi Matth. XXV. 31. in die scilicet novissimo experiantur supplicium, quale jam olim ab ipso Salvatore de Zizaniis in parabola est publicatum: *Mittet Filius hominis Angelos suos, qui colligent ex ipsius regno omnia scandala, & eos qui dant operam transgressioni legis. Projicientque eos in fornacem ignis: illic erit fletus & stridor denticum* Matth. XIII. 41. 42. Memoravimus jam, ad quos Davidi, Confessori, in hac clausulâ Testamenti (tale enim hoc esse voluit, etsi non ipsâ fatali die demum, sed aliquo ante istam intervallo, quicquid hîc est constantissimæ novissimæque voluntatis sive voce sive scripto Ecclesiæ commendavit) respectus fuerit. Neque abs re magnus noster Lutherus in l. de ult. verb. David. hoc comma propheticum de Belial notavit: *Die Weissager er von den Juden/ die solchen HERRN und Messiam nicht würden annehmen / und nennet sie Belial, das heisset unnütz oder schädlich / nach dem eusserlichen Regiment heisset man es unnütze böse Buben/die gerne Schaden thun.* Licet enim vetustiores Targumistæ, quique in antiquioribus post Christum revelatum Scholis Judæorum fuerunt pars magna regentum, non solum illustrissima de promisso MUNDI SALVATORE in Scripturis oracula prophetica, de MESSIA, clarissimâ literâ teste, intellexerint ac interpretati fuerint (pro quâ consonantiâ conf: ex his in Leg. Targ. sub nom. Jonath. (& Hierof.) Gen. III. 15. c. XXXV. 21. c. XLIX. 1. 10. 11. 12. 18. Exod. XL. 9. Num. XXIII. 21. c. XXIV. 7. 17. 20. 24. Deut. XXV. 19. c. XXX. 40. Targum. Onkelos, Gen. XLIX. 10. 18. Num. XXIV. 17. & maximè verus Jonathan. in Targum: 1. Sam. II. 10. 2. C. XXIII. 3. Isaïæ IV. 2. c. IX. 6. XI. 1. 6. c. XV. 2. c. XVI. 1. 5. c. XXII. 5. c. XLI. 1. XLIII. 10. XLV. 1. LII. 13. LIII. 10. Jerem. XXIII. 5. XXX. 21. XXXIII. 13. 15. Hof. III. 5. c. XIV. 8. Mich. IV. 8. V. 2. 18. Sach. III. 8. IV. 7. VI. 12. X. 4. quin & inferior Jonathane Targumista in Ps. II. 2. XXI. 2. 8. XLV. 3. LXX. 1. LXXX. 18. LXXXIV. 10. in Canticum c. 1. 8. VII. 14. IIX. 1. 2. 4. conf: quoque Targ. in Ecclesiast. I. 11. VII. 25.) & aliquando de MESSIA consonantius locuti fuerint ac scripserint, apparent tamen horrida ubiq; tesqua, quibus & se & sua Enthymemata involuerunt, & vel ipsi post Jonathanem verum Targumistæ, in quibus non desunt de MESSIA duplici, uno filio David, altero filio Ephraim vel Joseph, & cætera commenta Rabbinica conf. Jon. in Exod. c. XL. 11. Cant. c. IV. 5. Thren. IV. 21. 22. & Synagoga propiorum temporum, non à Prophetarum solum: sed & Rabbinorum vetustiorū confessione ipsiusq; Jonahanis expositione, jam dudum secessum ostendit, usq; adeo, ut quidā nullam hodie necessitatem de Messia intelli-

intelligendi loca insigniora, quæ de illo Jonath: intellexit, agnoscant. אין במקרא על פי הקבלה idq; potius *על כרחי כרחי* credi, quàm *עקר התורה* f. *fundamentum religionis esse*, nec, si quis *abneget Mesia, protenus referendū inter Apostatas* f. *בכלל הכפרים בעיקר*: sed & quicquid id est confessionis melioris veterum, non absolvit Autores, nec classe Belialis & Spinarum eximit, quamdiu abnegatur *JESUS Mariæ Filius* (צמח) *Germen & surculus Davidicus, Dominator & rupes Israel, unigenitus DEI filius, imo unus cum Patre & Spiritu S. Deus benedictus in Secula*, qui, vel in ipso sanctissimo nomine Jesu sarcasmi viperarū obnoxio plus blasphemiæ contradictionis sustinet à Judæis & in ipsis Judæorum Synagogis, quàm in Pontificali palatio vel Pilati pratorio, vel crucis suggesto passus est à gentibus & Judæis. Nec enim alius Davidi ab Oratore, Patre, filio & Spiritu S. est promissus, nec alius à Davide in hac federali sanctione intellectus. Atque utinam extra Synagogam non darentur ex æquo cum Judæis hostes & federis & in illo promissi Domui Davidicæ Dominatoris, vel ipsius quoque, *Unius & Trini promissoris & ad Davidem Oratoris*, ac utriusque inprimis SS. Trinitatis & incarnationis mysterii, quos sane sive pari, sive majore quoque blasphemiâ ostendit, inde à Mich. Serveto superiore seculo Anno LV. Genève exusto, redivivus vetus Samosatensis, Photinianismus, & quatenus illis cum Ario in oppugnato *Filio Dei* *ὁμοουσιος* verè à Patre genito, & æterno convenit (non negante id. Smalcio in resp. ad nov. monstr. c.1. & contra Schopperum p. 20.) Arianismus, ac à recentionibus. L. & F. Socinis, ipsâ *ἐκφρασις τῆς ὁμολογίας* notus satis Socinianismus. At quis credat spinis illos & classi Belial accensendos, qui tantà sese confessione ecommendant, & velut vindices honoris & legum Domini nostri *JESU CHRISTI ac destructores idololatriarum operum & doctrinarum Antichristianarum* publicis scriptis ostentant? Testatum omnibus esse volumus, nos an Christus sit Deus nunquam dubitasse, vel de æterna ejus divinitate litigasse. Ita publicè in colloquio Albæ Julæ Antesignani hæreseos p. 36. 37. sunt protestati. Ibidem p. 40. *Quod hic homo Jesus Christus Deus sit non controvertitur. p. 41. Christus filius Dei Deus est, ejus Thronus est in secula seculorum. Non negamus Christum Deum esse: sed dicimus eum omnia à Deo Patre habere.* p. 46. *Isaias & Daniel Deum Patrem invocant in nomine Adonai i. e. filii Mediatoris.* Cumque nihil magis exosum hæreticis illis sit, quàm SS. Trinitas s. 3 personarum in eadem essentiâ divinâ, nomen, illi tamen in actis p. 47. occasione objecti loci Paulini 2. Cor. XIII. 13. in quo distincta trium personarum mentio fit: *Gratia Domini Jesu Christi & Charitas Dei, & communicatio Spiritus S. sit cum vobis omnibus*, responderunt; Paulus rectè TRES nominavit & ostendit qualem ordinem Deus servet in communicatione donorum suorum Spiritualium. Dat scilicet Deus pater ex gratiâ suâ per dilectum Filium, & ea obsignat in nobis per S. spiritum,

quomodo & Smalcius contra Schopp. p. 9. *Nos non negamus, Patrem, Filium & Spiritum S. esse & hanc triadem appellari posse.* Allegat ipse Smalcius loca unde sumuntur catholicorum argumenta Matth. III. 16. 17. c. XXIX. 19. Joh. XIV. 16. c. XV. 26. 2. Cor. XIII. 13. 1. Pet. 1. 2. quin & locum de tribus in caelo sedibus. 1. Joh. V. 7 & addit: in his locis confitemur Patri, & Filio, & Spiritui S. mentionem expresse fieri, & hanc Trinitatem à veteribus appellari non dubitamus. Idem Smalc. in refut. Thes. de Trin. p. 59. *Veram Christi divinitatem sartam, rectam colimus, & vitâ nostrâ chariorem habemus; opinionem verò hominum de divinitate Christi extra & contra Scripturas conceptam quum oppugnamus, homines opinionem suam pro Christi verâ divinitate venditant & hanc oppugnari clamant.* Ita in Act. colloquii Albalulian. *Christus Jesus non creatura tantum vel purus est homo: sed & Deus: nec est Filius Dei extra Deum Patrem: sed eandem habet cum Patre Divinitatem, quippe Divinitas patris tota in Filio residet.* Dicimus Christum esse Jehovah, & adoramus eum. Jehovah est conceptus de Spiritu S. Pater suam divinitatem Filio communicavit p. 56. & 89. & Blandrata: *Isse unus & aternus altissimus Deus Pater nunquam fuit sine isto suo Filio. (ὁ ὢν).* Sed Pater fuit cum suo VERBO & SPIRITU S. ab aeterno: Postea in creatione universae creaturae incepit exercere suum verbum & Spiritum S. Non incepit esse: sed exerci cepit. Christus est *ὁ ὢν* etsi non unus ille altissimus Pater, verum Filius huius. Divinitatem ejus dico aeternam esse, quia nulla est alia divinitas præter illam quæ patri est: unde & Christus non est recens & alienus Deus, quia divinitas aeterna Patris est in Filio. p. 71. 73. Quin quod mirari licebat à Photiniano dictum. Idem Blandrata. p. 79. *Christus non prædestinatione: sed realis & præsens Deo Patri Filius fuit ante nativitatem ex virgine, & si dixi aliquando: Christum non realiter: sed tantum prædestinatione fuisse Filium Dei, jam nunc illud recanto, cui addidit Fr. David: Dicitur realis Filius esse in Deo, quia nihil est in Deo mutabile.* Sed & ibidem loca primaria e. c. De Semine mulieris conculcaturo caput serpentis. Gen. III. 15. & alter 2. Sam. VII. *Ero ipsi in patrem & ipse erit mihi in filium,* de Christo explicantur p. 80. & p. 86. *Christus est conservator machinæ cæli & terræ. Verbum, quod est Christus aperte Deus appellatur Joh. I. p. 101. Annon e. hi fuerint tales Confessores, imo Testamenti Davidici Vindices? Sed quàm sub hac ovillâ rapax latet lupo, & sub illo Rosarû simulacro aculeatissimarum Spinarum cumulus ac quantus adeo Belia? Credimus nos & confitemur (ut id sanctæ Synodi Nicænæ verbis exprimam) unam divinitatem eandemq. essentiam Patris & Filii & Spiritus S. citra (ὁ ὢν) ἢ διαίρεσιν τῶν τῆς ἀρχῆς ἐκείνης καὶ κακῆς Τριάδος ὑποστάσεων) i. e. confusionem aut divisionem ineffabilis & beatæ illius Trinitatis personarum, & adeo πάντες ἀεὶ ἀληθῶς πατέρας ἀληθινοῦ ἡοῦ, ἀεὶ ὄντες καὶ ὑφεῶντες, καὶ ἡὸν ἀληθῶς ἡὸν ἀληθινοῦ πατρός ἀεὶ ὄντες, καὶ ὑφεῶντες, καὶ πνεῦμα ἅγιον ἀληθῶς πνεῦμα ἅγιον ἀεὶ ὄν καὶ ὑφεῶντες, i. e. semper verè patrem*

patrem, veri Filii semper existentem & subsistentem, & Filium verè Filium
veri Patris semper existentem & subsistentem, & verè Spiritum S. semper
existentem & subsistentem: neque aliter credimus, confitemur, & prædicamus
de incarnatione, quàm Patres illi Nicæni, sc. quod Θεὸς ὁν ὁ μονογενὴς ἦὸς
Ἰησοῦς, ἡγενοῦν ἐκ τῆς πατρὸς διὰ Φιλανθρωπίας σαρκωθεὶς, καὶ γεννηθεὶς ἐκ τῆς
πατρὸς Μαρίας ἀπὸ ῥήτος γενήσεται i. e. quod Deus idemque unigenitus Dei
Filius factus sit homo propter benignitatem erga genus humanum incarnatus & geni-
tus ex Maria virgine inexplicabili generatione. Ac ne quis sive Nicænis demum
temporibus (prout Smalcius cont. Schopp. p. 20. tunc demum credi ceptum dogma
Trinitatis asserens) sive aliùs Ignatii, cujus in seculum Apostolorum ætas incidit,
somnia SS. Trinitatis dogma imputet, velut Christo, Apostolis, cete-
risq; primis Christianis ignotum, & solum traditione probatum, prout
Zvvikk. in Nov. fed. Josia p. 34. protestati sunt Patres Catholici Nicæni sc.
hæc omnino credere & confiteri secundam sanctam illam jam olim à Domino per san-
ctos Apostolos & antiquos patres sanctos, qui illam Apostolorum fidem, illibatam
conservârunt, sibi traditam πίστεως δογματῶν ἀρεβείων, paratos per pluri-
ma divinarum scripturarum testimonia probare, hæc sic habere, quod & factum
adductis locis Gen. I. 26. 17. Joh. I. 1. 2. 3. 14. Joh. X. 30. c. XIV. 10. c. XVI. 28.
Et plusculis aliis. Quo verò loco Photiniani seu Sociniani utrumque illud SS.
Trinitatis & incarnationis dogma habent? Nos, ait Smalcius, nec primam,
nec secundam, nec tertiam in divinitate personam agnoscimus disp. de Trin. Gene-
rationem Filii ex substantia patris, & exinde datum unigeniti titulum, processionem
S. Spiritus personalem, & Spiritum S. personam esse, falsum, absurdum, error est
Smalc. lib. Quod Regni Poloniæ p. 40. Dogma de SS. Trinitate &
Filii incarnatione vocat, monstruosum, verissimum hominum commentum, & An-
tichristi figmentum, everiendo fundamente, quod Jesus Christus est, accommodatis-
simum conf. Smalc. de Trin. p. 2. 10. idem ref. Thes. Gravveri de incarnatione
Filii Dei: idem contra Schopp. p. 20. qui in Ario cæteroqui laudat, quod ad-
versus eos, qui dogma Trinitatis L. 3. personarum divinarum moliebantur, reliquias
veritatis Christianæ defenderit, sc. Christum non esse ὁμοούσιον Patri: at vehe-
menter & velut gravissimum errorem notat, quod passus sit eo se adigi ut confite-
retur, Christum antea existisse, quàm à virgine nasceretur. Pro grandi adeo pro-
digio habent dogma de æterno Patre, quatenus Pater est, de æterno æterni Patris
Filio consubstantiali (vel ὁμοουσίου) Patri, & à Patre ante secula genito, eo-
demque in plenitudine temporis incarnato, & sic Ἰησοῦς Χριστός, de Spiritu S.
personâ verè divinâ, ipsumque Filium, nec personâ nec naturâ Deum: sed
merum hominem, etsi deinceps ex solâ benignitate Patris ad Dei equalitatem
exaltatum: sic tamen ut nequaquam fuerit persona verè divina (etsi dici
quodammodo possit divina respectu divinarum, quæ ipsa persona humana
habes.

habet ex patris beneficentia) sed & natura & persona merè humana, nec ulla
 fuerit ante conceptionem de Spiritu S. & illam in & ex Mariâ *ἐκ γένεσιν*, Christi
 realis existentia, *Spiritum Sanctum autem personam nec esse, nec esse posse: et si
 nec sit creatura: sed virtus vel efficacia divina, quæ quidem dici possit Deus prout at-
 tributa essentialia in Deo: sed sit Christo minor, in quem etiam credere, iussu nun-
 quam sumus.* (Conf. Ostorod. Cont. Trad. p. 84. Smalc. cont. Gravv. disp:
 de Spiritu S. Zvvikkerus in Josiâ p. 17.) & ita Spiritus S. *Deus minor Christo,
 Christus Deus, minor Deo Patre.* Ita in illo ipso colloquio Alba-juliano p. 67.
 Blandrata: *Nullus fuit ante virginem Dei Filius realiter existens.* In V. T. Angeli
 accipiebant formam servi futuri Christi, quomodo ille angelus Jacobus personam Chri-
 sti susceperat Gen: XLIX. 26. & p. 100. *Dicimus semper & nunc iterum reperimus,
 Christum non esse illum unum Deum cuius fit mentio in V. T.* Ita Zvvikk: in Josiâ
 impudentissime: Ne unicus quidem, inquit, & in primis clarus locus de aeterno
 Dei Filio in Scripturâ reperitur: qui licet subdole statum sic formaverit, an præ-
 ter visum, loquentem, patientem mediatorem seu hominem JESUM CHRISTUM de-
 tur alius Dei Filius æternus, naturalis, proprius unigenitus? cum & nos
 suppositâ incarnatione, *Filium Mariæ agnoscamus actu i. personali
 verè ac realiter, unigenitum & proprium Dei Filium, neque siue res-
 pectu utriusque naturæ, siue alterutrius e. c. Divinæ in CHRISTO,
 alium & alium, alium sc. Dei, alium Mariæ Filium; imo propter
 humanæ naturæ subsistentiam in infinitâ hypostasi ἰσχύς seu unigeniti
 & æterni Dei Filii, confiteamur Christum etiam secundum humanam
 naturam esse (non adoptivum: sed) verum, naturalem & unigenitum Dei Fi-
 lium personaliter, (quam Catholicam & orthodoxam Patrum concilii Franco-
 furtani a. c. 794. sententiam unâ cum argumentis, quibus usi præter Adri-
 anum Pontificem Patres Francofurtani e. c. Matth. III. 17. c. XVI. 16. Luc. I. 35.
 Joh. III. 16. c. XVII. 1. Rom. IX. 32. insigni sophisticâ s. Fall. à dicto secundum
 quid, Zvvikkerus in Josiâ p. 9. & II. detorsit, & sceleratè pervertit, ac si mens
 illorum fuerit definire: Christum tantum secundum humanam naturam esse verum,
 unigenitum & proprium Dei Filium, cum potius mens illis, æternam illam Filii
 Dei hypostasin suppositam, extra quam si foret, Christus secundum naturam
 humanam naturalis & proprius Dei Filius dici non posset, ipsamque sic unam
 filiationem divinam æternam in personâ Christi vehementissime defendere, &
 propterea omnem filiationem divinam adoptivam ab humanitate Christi, velut
 per incarnationem factâ ipsius æterni Filii Dei naturâ, longissime arcere,) ipse
 tamen quo sensu neget satis ostendit, dum Filio Dei, in quem credendum
 initium simpliciter ex Mariâ virgine adscribit, & ita eum tantummodo hominem a-
 gnoscit, sic ut, quantumcunque divini, vel sub ipso nomine *יהוה* s. Dei de
 Christo siue in S. literis prædicetur, siue ab ipsis concedatur, hoc totum in-
 telligendum sit pro ratione subiecti sc. JESU, personâ & naturâ meri hominis,*

qui prout ante Conceptionem ex Mariâ virgine non exstitit, ita quicquid divinitatis habet, vel habuit in tempore, ut homo accepit, & antea, quia non exstitit, nullo modo accipere potuit: unde Idem p. 22. 23. 27. velut doctrinam Antichristianam & Cerinthianam notat, quod JESUS sit verus & proprius Dei filius, & conquiritur primos Christianos hanc doctrinam per Evangelium, & Epistolas Johannis rejectam sic amplexos, ut illum ex cælo venientem Dei filium mox in utero matris per ita dictam incarnationem univerint, & sic hæreticè, Scripturæ, imprimis Johannis contrariam doctrinam in potissimis partibus retinuerint, quin divinam Christi naturam manere, merum idolum, esse magnam idololatriam Christum pro vero Deo habere, & colere cum Deus non sit, & credere Trinitatem personarum, quæ in Deo nulla sit; Unde quis non velit in statu damnationis remanere, cogatur illi incomparabili idolo (quo nulum insignis in mundo fuerit,) renunciare p. 30. Apparet ex manifestis his blasphemiarum confessionibus, quàm sub illis superioribus protestationibus latuerit apud assertores. Neophotinianos ater Spiritus: sed & sub quâ hypotheticâ restrictione ad Subjectum sc. Christum & personâ & naturâ merum hominem, aliquando de Christo Deo ad divinitatem Patris exaltato, seu divinitate Patris, quæ æterna est, in tempore donato, & ipsâ sic divinitate Christi velut æternâ, & cujus respectu vel ipsarum quoq; promissionum realissimarum, Christus præsens fuerit Deo Patri ante nativitatem, magnificentissime loquantur, sic ut omnia ista prædicata sic intelligantur, prout à Subjecto quod est Christus persona & natura merè humana intelligi permittuntur, quod nec illi ipsi in locis supra allegatis collocutores Photiniani & alicubi Sabelliani ipseque Smalcus dissimulant. Ita quando p. 36. 37. 41. 56. 59. 89. confessi sunt Christum esse ⲓⲛⲓ & verum Deum, vel in Christo veram divinitatem, protestati sunt se hoc totum intellectum velle de homine JESU, non de DEO & filio aliquo invisibili. (ac si sc. sive JESUS naturâ merus homo esset, vel alius JESUS, alius æternus, & secundum naturam divinam invisibilis Dei Filius:) Hominem quidem Jesum, esse Deum: sed non illum unum & altissimum, præter quem nullus est alius, vel uni illi DEO æqualem. (quod tamen, sc. Christum natum ex virgine esse æqualem Patri, & Christum usq; ad Dei Patris æqualitatem exaltatum p. 50. & seq. concefferant) Hominem quidem Jesum esse Deum sc. factum & supra conditionem naturæ sic exaltatum: sed non Filium æternum, vel divinitatem genitam illi unitam, propter quam sit adorandus: aliter sc. adorandum Christum, aliter Deum altissimum, quantumcunq; divinitatis sive potestatis Christus habeat, totum illud intelligendum, ut homini datum & in tempore non ut ⲁⲃⲟⲩⲱ qui sit idem Deus cum Patre. Nec à nomine ad rem ipsam valere consequentiam. Igitur licet Christus in apocalypsi appellet se ipsum ⲁⲃⲟⲩⲱ primum & novissimum (quod ceteroqui solius summi Dei nomen) non tamen inde concludendum, quod sit primus & novissimus, respectu ejusdem cum Patre nature: sed quatenus est homo, vel quatenus primogenitus ex mortuis. Sic quod p. 46. de Daniele, ex e. IX. 17. notatum erat velut ab Hæreticis concessum, scil.

invocatum à Daniele Deum, propter Deum, Patrem propter Filium s. Christum *ὁπρὸς ὁρίων*
 conf. v. 19. id intellectum volunt non de Christo seu Dei Filio Danieli presente,
 vel jam tunc personæ & naturæ divinæ respectu existente: sed de futuro. Ita p. 47.
 & ipsi & Smalcus I. allegato concedunt quidem Triadem, imo TRES (quod in
 primis in loco 2. Cor. XIII. 13. necessario intelligendum videbatur *de tribus personis*
divinitatis, & adeo probare ipsum Spiritum S. quoque esse distinctam personam à personâ
 Patris, & non minus ac Pater & Filius invocandum, quippe, quorum nomine Paulus
 Corinthiis benedicit, illorum benedictionem ipsis optat & petit, absurdissimumque
 commentum Smalcii est, lib. contra Schopp. p. 9. 12. Paulum gratiam precari à Jesu
 Christo, qui etsi divina sit potestate præditus, tamen ipse non sit Deus, Charitatem
 à Deo Patre, qui reverâ Deus sit, & persona divina, communionem verò Spiritus
 S. non peti ex æquo cum gratiâ Christi & Charitate Dei, ac si, prout Christo
 adscribitur largiri gratiam, & Deo Patri Charitatem, ita Spiritui S. *νοῦν ὁρίων*:
 sed respectu *νοῦν ὁρίων* Sancti Spiritus totum hic intelligendum passivè, ac si dice-
 ret: *precor ut vobiscum communicetur S. Spiritus*) protestantur tamen quod non sit in-
 vocanda Trinitas & expresse Smalcus: concedimus, P. F. & S. S. esse Triadem: At
 negamus, (1) eos personas esse (2) divinas (3) in divinitate pares & (4) unum essentiâ.
 Ita cum Theologus optimus Franciscus p. m. scripsisset. *Inter nos & Photinianos con-*
troversiam nullam esse de personâ 1. acerbissimè Thesin hanc fūgillavit Smalcus, quod
aliud esset agnoscere eum pro vero Deo, qui ex mente Trinitariorum est 1. persona, & aliud
agnoscere eum qui verus Deus est, pro personâ 1. & opposuit: Qui non agnoscit personam
2. & 3. ille nec agnoscit primam. At illi contra quos disputat Franciscus negant personam
 2. & 3. E. & 1. atque adeo *lus quoque est de personâ primâ*: vid. Sm. disp. I. de Trin. p. 15.
 Ita quod supra concesserunt æternum verbum & Spiritum S. explicant de virtute vel
 ratione agendi, mandandi, quam virtutem (verbum & S. S.) exeruerit Deus tum in
 creatione primâ, tum in secundâ. Illæ (ita Blandrata p. 17.) Dei Patris potentiæ verbum &
 Spiritus S. *no* sunt personæ: sed altissimi Dei Patris virtutes, quibus & olim & nunc
 quoque in novi mundi creatione utitur. Verbum illud non fuit Dei Filius ab æterno à Patre
 genitus (Filius enim hypostaticus & persona genita sunt nugæ ab hominibus inventæ) sed
 ratio agendi, voluntas & mens quam habuit de exhibendo nobis Filio Mediatore. Ita
 quod de Filio reali & presente Deo ante nativitatem, eidem Blandratæ assertum p.
 79. explicat idem de verbo illo, quatenus ab æterno in Deo Patre fuit voluntas & virtus
 exhibendi in tempore mediatorem: Christus, inquit, est æternus, ac in mysterio apud
 Deum ab æterno. Posteaquam verò illud verbum homo factus, reipsâ extitit visibilis, sa-
 ctumque est verbum palpabile cum ante carnem esset verbum tantum: dici realem Filium
 in Deo, quia nihil in Deo mutabile vid. p. 71. Pari modo loca supra allegata ex
 Gen. III. 15. de Protevangelio, & 2. Sam. VII. ex Testamento Davidico explicant
 quidem de Christo, nec minus liberales sunt admittendo locum ex Ecclesiastico c.
 LI. 14. ubi Siracides; Oravi, inquit, Dominum Patrem Domini mei, ne dereliqueret me
 die

die afflictionis; sed addunt: *Hic Dominus erat Messias futurus, non autem eternus* *ὁ ὢν* & *sen* secunda persona Trinitatis, & in locis prioribus Filium promissum opponunt existens. Promissus est futurus Deo in Filium E. tunc nondum existit. Sic quod supra notatum velut concessum ab Adversariis occasione objecti loci Hebr. I. 2. *Christum esse conservatorem machinae cæli & terræ*, elidunt, dum negant argumentum à *conservatore ad creatorem*, cū tamen Apostolus præmiserit *per Filium condita secula*, quæ execrabilis est clarissimi sensus Apostolici adulteratio, teste vel ipsa evidentiâ in *πάντι*, in *αἰῶνι* (conf. textus & Heb. XI. 3.) Ita concesserunt quidem Christum Joh. I. 1. dici Deum: sed postulant explicari pro ratione subjecti, & intelligi in subjecto (*ὁ ὢν*) personam & naturam merè humanam, quod quàm absurdum quàmq; aded per superiores confessiones, velare magis orthodoxiæ simulacro, quàm abdicare blasphemos errores illis studium fuerit, ipsa res loquitur. Quin, quantâ obstinatione defendant hæresin *ἀντιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες*, vel ex ipsâ Smalcii gratiarum actione & precatione, quâ pro illuminatione suæ sectæ Deo solennes gratias agit, & ut in hac veritate sibi perseverare detur, numen obtestatur (vid. idem contra Schopperum p. 41.) idem in ref. thes. Ravensp. de Trin. p. 54. 59. Hominis titulum nemo iuxta potest, nisi sit humana persona: proinde contra S. literas & contra sanam rationem negatur Christum esse personam humanam. Sophisticum est supponere, quia Christus dicitur Deus, illum esse personam divinam (cum tamen vox Deus munus significare soleat & possit) & porro, quia Christus dicitur homo (ne duæ sint in Christo personæ) profiteri Christum quidem hominem esse: sed non personam humanam: hominem illum subsistere in personâ divinâ. Citiùs persuaseris homini sensato, diem esse, noctem, quàm hominem esse qui non sit persona humana, quo errore observato totum de Christi persona commentum corrui. Num idem Jesus quod verus (naturâ) Deus? Num idem caro, quod homo? Num idem in carne venire, quod incarnari? Num possibile est Deum hominem fieri posse? Num humanitas sine personâ humanâ assumi potest? Num qui victima sit, placet iram Dei? Num iræ Dei placatione (in salute nostrâ) unquam opus fuit? Pudeat illarum naniarum & affaniarum omnes. Ita Smalcus impulsore Satana, sibilans vipera, totius Christianæ religionis fundamenta concutere, vel afflatu impuro laboravit inquinare. Sed videamus de tutissimâ religione. Thesis ipsius veri ac viventis Dei est: *Solus & habendus est pro vero Deo, & religiose colendus, qui est creator cæli & terræ*. Jer. X. 10. 11. estq; hoc argumentum reciprocum tum positivè, tum negativè: *Pereant inquit, & terræ & ex omni regione sub cælo Dii, qui non fecerunt cælum & terram*. Fatentur autem adversarii Christum esse verum & viventem Deum. Negant Creatorem cæli & terræ. Concludant ipsi. Nullus hic exceptioni locus. Agitur de primâ creatione, propositio illa divina est necessaria, & valet universaliter & semper. Qui velut verus Deus colitur & tn. Creator non est, idolū est. Juxta nos Christus creator est E. & verus ac adorandus Deus est, nullomodo Idolū. Probamus minorē inter alia ex Heb. I. 2. & ne excipiant illud: *διὰ τὴν ἣν* per quem, cōferimus V. 10. ubi per ipsâ evidentiâ,

collato v. 8. de Filio dicitur, quod sit Jehova qui initio terram fundaverit, & cuius manuum opera celi sint. Et prout v. 2. creatio: ita eidem v. 3. adscribitur universalis creaturae sustentatio. Nō alia hīc secula quā Heb. XI. 3. Excipit Fr. Dav: seculū in plurali semper notare homines. Sed ne unus quidem datur locus ubi αἰῶνες s. secula accipiantur pro hominibus (c. e. credentibus.) Opponit idem Fr. David locum Isaia IX. 6. ubi Christus dicatur Pater futuri seculi, unde concludit & h. I. & Coloss. I. 15. intelligi futuram novorum caelorum & terrae novae: sed, praeterquam, quod si Christus Pater est τοῦ μέλλοντος αἰῶνος (vid. Hebr. VI. 5.) non possit non esse pater quoque seculi creaturarum Mosaiici s. praesentis, & quod per filium facti dicantur αἰῶνες s. secula, (in quibus etiam futurum s. τὸν ἐρχόμενον vel μέλλοντα αἰῶνα Marc. X. 30. Luc. XII. 30. c. XX. 35. sub intelligere licebat, in fontibus Isaianis nihil est restrictionis ad futurum: sed simpliciter Christus dicitur אבִי עָלָי s. Pater aeternitatis quae non absolvitur solo seculo futuro. Igitur, si ex loco Isaiano argumentandum, in utroque loco Paulino Heb. I. 2. Coloss. I. 15. jam vicimus. Opponit Zvickerus in blasphemo suo Josiā intelligi futuram vitam s. secula futura per Jesum Christum condita. Opponimus Zvickero Smalcium contra Schop. p. 23. Deus Pater secula futura per Christum non fecit. Secula enim ista sunt beata immortalitas, (quā Deus nunquam caruit) quae quia semper cum Deo fuerunt per Christum fieri non potuerunt. Si ergo non seculum creaturarum praesens per Filium est conditum, multò minùs seculum futurum, vel, si hoc, multò magis illud. Juxta adversarios autem, neutrum: Fuerit adeo falsus Paulus testatus: Per filium etiam secula condidit. Sed opponit Smalcius, condidit i. e. revelavit (per Filium) qui cum crassissimus Elenchus dictio- nis sit, augetur ipso, quod probationis causā adfertur, exemplo Joh. I. 18. Gratia & veritas per Christum est facta i. e. (juxta Smalcium) Beata immortalitas per Christum est revelata, & sic turpissimè petitur principium. Triumphat ubique sensus Catholicus, qui tales hīc primariò intelligit αἰῶνες, quales memorantur c. XI. 3. Opponit Zvickerus: Secula illa (Hebr. XI. 3.) constructa esse prolato verbo: haec Hebr. I. 2. non prolato Dei verbo: sed Filio: At annon Elenchus oppositorum? Si per filium condidit. E. non prolato Verbo: cum Verbum illud prolatum subordinetur Verbo hypostatice s. λόγῳ creatori, per quem omnia facta sunt Joh. I. 1. 2. opponit: Filius Mariae tunc nondum existere ulla ratione potuit. Annon insignis petitio principii, cum hoc sit ipsum κενόμεινον, & juxta nos ad fidem Catholicam, quā vere Filius Dei idemque verus ac naturā Deus factus est homo, tam verè hic homo sit Dei filius, & ille ipse verus ac naturā Deus, & secundum naturam adeo divinam tunc non solum existere potuerit: sed & necessariò extiterit. Opponit: Christus in veteri creatio- ne, seu per simplicem prolocutionem & iussionem Dei facta, nullum opus nihil, facien- dum habuisset. Annon iterum petitio principii? Si enim creator fuit, annon opus faciendum habuit? At si nullum opus fecit, nec creavit, quod tamen est κενόμεινον. Verbum illud mandati non minùs Filii est, quā Patri. Opponit Zvikk. Illud

Omnia

Omnia Heb. I. 3. restringendū ad omnia tradita, ita ut etiā oyibus suis dei vitam eternā, & predicari non de eterno Filio Dei; sed visibili, nato ex Mariā Virgine. At Paulus absolutē loquitur: portans O M N I A. Sed novo Elencho oppositorum Filius natus ex Mariā virgine, opponitur, eterno Dei Filio, & alius & alius, contra Heb. XIII. 8. (ubi æternitas Christi designatur mentione seculi præteriti (Hæri) præsentis (Hodie) futuri (in secula) & tamen Idem Christus, *Jesus Christus hæri & hodie Idem est & in secula.* Ita nos. Christum Jesum Creatorem & verum Deum confessi ab omni Idololatriā absolvimur. Ipsi autem viderint quantā laborent in Charybdi & quantum domi Idolum faciant. Idololatria est, illum qui non est naturā Deus religiosē & sub nomine *Jehova, veri Dei*, per invocationem vel adorationem, veramque, in ipsum fidem colere, sive à cultoribus habeatur pto uno Vero Deo (prout si adorandus, justē haberi debebat) sive non: imo manifesta est Idololatriæ præcepto I. prohibita Exod. XX. 2. Gal. IV. 8. confessio, religiosē sic, & attributo ipso summo Dei nomine colere, & tamen unum illum, verum & naturā Deum negare. Divinum planē tonitru majestatis est illud Dei in Isaiā: *Ego sum Jehova, illud est nomen meum & gloriam meam alteri non dabo* c. XLII. 8. Juxta nos Christus sive ante, sive post incarnationem consideratus, unus idemque cum Patre Jehova, unus naturā Deus est, & sic gloria *Jehova* non datur alteri personæ (nec naturæ humanæ in abstracto: sed saltem in concreto, ex unionis personalis mysteriō, quia ille ipse Filius hominis, unus idemque Filius Dei æternus, una persona est.) juxta Socinianos datur Christo divinitas, *divina æqualitas*, (potestas conf. supra) & tamen nequaquam est *personā ac naturā Deus*, sed merus homo, & juxta illos adeo *Jehova gloriam suam daret alteri*. Aut ergo deneganda homini Christo fuerit illa verē divina gloria, aut agnoscendus unus ille *Jehova & adeo verus naturā Deus & inde persona verē divina*. Confirmat fidem Catholicam, quod Isaiæ XLII. 16. Orator Deus, dicens. *Nunc Dominus Jehovā mittit me, & Spiritus ejus.* (qui non esse potest nisi CHRISTUS, futurus Deus incarnatus & nostræ confessionis Apostolus Heb. III. 1.) præmittat hoc ipsum fulmen: *Ego gloriam meam alteri non dabo*, quin & alterum: *Ego sum primus & ego sum novissimus* vid. ibid. v. 11. 12. qualis esse non potest, nisi unus ille *Jehova* s. verus naturā Deus, qui sæpius alibi intonat: *Ego sum Jehova & nullus est præter me servator. Ego servo & non ullus in vobis alienus Deus. Ego Sanctus Israelis sum Deus fortis & nullus præterea, nusquam præterea est. Deus, nemo est æqualis, vel par mihi*, Isaiæ c. XLII. 36. c. XLIII. 1. 2. c. XLV. 14. 15. 22. c. XLVI. 9. Confirmat iterum fidem Catholicam, quod in quibusdam locis prædicata, de uno illo *Jehova & vero, Deo*, clarissimē designent ipsam personam Christi Oratorem c. c. *Deus qui servitute premitur propter peccata nostra & fatigatur iniquitatibus nostris* (XLII. 11.) *qui jubet ad se respicere* (in se credere) *omnes fines terræ, & sic salvari, quin per semetipsum jurat, sibi incurvatum iri omne genu, juraturam omnem linguam* (c. XLV. 22. 23. Rom. XIV. 11.) dicit, se esse illum Deum, præter quem non sit alius Deus, & cui Deo nullus est par vel æqualis, unde firmissima illatio: Christum esse unum eundemque.

cum Patre Deum, præter quem Deum non est Deus alius & adeo licet Patrem à Filio personis distinguamus, velut unum tamen & eundem (essentiâ numericâ) Deum invocamus & adoramus, cui jam pulcherrimè consonat in Apocalypsi Filius hominis Orator insonans: *Ego sum A & Ω, principium & finis, primus & novissimus, qui est, qui erat, qui venturus est* (i. e. ⲁⲙⲓⲁⲛ) ⲟⲩⲛⲓⲡⲓⲟⲩⲉⲛⲥ s. Omnipotens (ⲟⲩⲛⲓⲡⲓⲟⲩⲉⲛⲥ) c. I. 8. 11. 17. juxta Socinianos autem dum Christus ab illis nominatur *Filius æqualis Patri & verus Deus* (conf. supra & Ostorod. p. 49. 190. Anon. contra Vieck. p. 253. 259.) & tamen negatur *naturâ Deus*; quippe & illâ, & personâ *merus homo* præter illū Deū, præter quē nullus est Deus alius, fingitur alius, & cui absolute nullus est *par vel æqualis*, eidē apponitur *æqualis* & sic juxta illos fuerint *duo veri Dei æquales*, vel si Spiritus S. quoque Deo ab illis conceditur (conf. Smalc. cont. Gräv. p. 6. Ostorod. cont. Tradel. p. 200.) & tamen ille *minor Christo* (conf. supr. Zvvikker. p. 17.) quin & ipse Filius (diverso respectu, est *æqualis* &) *inequalis* (vid. Smalc. ref. thes. de Tr. Act. Colloq. Alb. p. 50.) vel ex toto *inequalis* (quomodo Zvvikkerus p. 31.) ac nihilominus nec Filius, nec Spiritus S. sunt ex numero *nuncupativorum illorum Deorum* (utut ex hypothesei Smalcii *verorum Deorum officialium*) I. Cor. IIX. 5. quippe cui velut Deo vero cultus religiosus debetur, is nullo modo habendus est ex nuncupativorum numero, & si ullo modo ex horum numero, non est habendus pro *vero Deo cui cultus debetur* (conf. Smalc. cont. Ravensp. p. 8., agnoscant se jam Tritheitas, & in Val. Gentilis ex Serveti castris castra transfugas, neque nostram fidem de tribus personis in unâ numero essentiâ: sed suam detribus Diis, vel saltim duobus, s. ex toto, sive ex parte æqualibus implicare contradictionem. Igitur aut illis negandum fuerit, *Christum esse Jehova, Deum verum, religiosè colendum, Deo Patri æqualem* (cui citra contumeliam, æqualem, quicumque is fuerit, adjungi non posse vel prorsus æquari I. alleg. agnovit Zvvikkerus) & ipsius invocatione & adoratione abstinendum, aut agnoscendum, *Christum esse unum illum Deum, præter quem nullus est alius Deus*. Quid autem tantæ veritati opponunt? scilicet (1) Christum appellari *primum & novissimum*, non ideo quod *unius sit naturæ cum Patre*. At hoc est principium petere. (2.) ita dici quatenus homo, quia sequitur: *Et eram mortuus* Apoc. I. 17. 18. At nec tale reduplicationis signum, nec illud additum: *Et eram mortuus*, in Isaiâ, nec in Apocalypsi ad v. 8. & 11. & licet post V. 17. sequatur καὶ ὁ ζῶν & καὶ ἐξ ἐνός μὲν νεκρός, ut rectè inferatur: Ille qui est *primus & novissimus* fuit mortuus & vivit in secula seculorum, tamen non inde necessariò inferitur. E. quatenus fuit mortuus vel secundum solam naturam humanam dicitur & est *primus & novissimus*. (3.) A nomine ad essentiam non V. C. At Servator dicit: ἐγὼ ἔμυ Ego sum *primus & novissimus*. Et omninò qui appellatur nomine יהוה, ille ipsâ naturâ quoque est יהוה (4.) Explicandum. *Gloriam meam alteri non dabo* (nisi Eni Filio quem gloria & honore coronavi.) At in Prophetâ Deus simpliciter & citra exceptionem alteri se daturum gloriam negat. (5.) Testimonia V. T. Christo applicata in N. T. non evincere Christum esse illum unum Jehova. At si Spiritus S. applicat Christo, nomen & cetera de Uno vero & summo Dei prædicata

dicata in V. T. omnino necesse est Christum quoque *Unum & verum Deum esse*: neque verò tantum applicatur: sed & quod ibi sensu literali de Christo predicatur, in N. T. de Christo dictum remonstratur. Ita Ps. XCVII. 7. de ipso *יהוה אחד* & vero Deo agitur, & illum adorare omnes Angeli iubentur, alligante & de Christo Θεανθρωπον explicante Apostolo Heb. I. 6. conf. quoque Ps. CII. 26. 27. Ubi Christo velut *uni vero Deo* manifestè adscribitur *creatio*, quam vocant, *prima*, interpretante Apostolo Heb. I. 9. 10. 11. 12. (ut frustra nec minùs pudendâ petitione principii exceperit Volkeliùs l. 5. de ver. relig. p. 449. hunc locum non primò: sed saltem figuratè, nec simpliciter respectu primæ creationis: sed saltem secundum quid ratione abolitionis cœli & terræ ad Christum pertinere, Ita pro fide Catholicâ militat adorationis argumentum. Si sc. Dominus Deus est adorandus, & illi soli serviendum, Christus autem & adorandus & invocandus est, utique ille ipse Dominus Deus est, extra quem nullus est Deus alius. Major autem & minor publicè constant conf. Deut. VI. 13. X. 20. Ps. XCVII. 7. Heb. I. 6. Quin agnovit Socinus, non aliunde factum ut ab initio fere nascentis Ecclesiæ Christi adusque nostra tempora tot innumerabiles Viri, tot SANCTISSIMI MARTYRES eum gravissimum errorem secuti fuerint, quod Christus sit unus ille Deus qui omnia creavit, aut cerre ex illius propriâ substantiâ genitus, nisi quia NIMIS APERTE in sacris literis ea illi tribui animadverterunt, que soli vero Deo tribui consueverunt, & potissimum ADORATIONEM AC INVOCATIONEM vid. Id. in Epistola. Si autem, hæc soli vero Deo, si, prout ibidem Socinus, adoratio & invocatio solius Dei aliis finis omni ratione videntur propria, & nihilominus nimis aperte tribuuntur Filio, quomodo gravissimus fuerit error inde concludere, Christum esse unum & verum illum Dominum Deum, præsertim cum hoc fulmine ipsum Diabolum attonuerit prostraveritque penitus Salvator ipse Matth. IV. 10. Aut ergò Christus non fuerit adorandus, vel invocandus, aut, si adorandus, omnino erit unus ille & verus Deus præter quem non est alius. Nil solidi magis Adversariis huic stereomati reponere licet, quàm Diabolo olim in Disputatione cum Christo, unde & in factiones abeunt, quibusdam Christum, cum non sit illè Dominus Deus, adorandum, apertè negantibus, aliis inter adorationem & invocationem distinguentibus, & illam quidem ex præcepto debitam concedentibus: invocationem autem Christi necessariam negantibus, & ad Deum Patrem, sine invocatione Christi accedere, & eadem bona tunc à Christo non petere, velut maiorem perfectionem commendantibus: aliis & adorandum & invocandum Christum, ex mandato divino, urgentibus. Quomodo autem Christum adorandum mandare Deus salvâ veritate, potuit, si Christus ille Dominus Deus, qui solus est adorandus, non fuit, quomodo tunc argumento Christi in Disputatione cum Satanâ suum robur constabit? Et quàm, quicquid hîc obijcitur, turpitudinem sectæ blasphemæ ostendit, ipsique Satanæ contra Christum militanti militat? sc. (1) Particulam SOLI non excludere subordinatos. At Dii illi subordinati religiosè colendi sunt ipsum *κερόμενον*, an scil. Christus sit quidem verus & adornatus Deus, neque tamen unus ille: sed huic subordinatus (2) præceptum

ihud

illud de uno Deo adorando valuisse in V. T. At Christus ex eo argumentatus est in N. T. & retrobique unus Deus, una fides (3) valuisse præceptum de uno adorando, *etoto tempore exinanitionis*: Christo autem glorificato, duos adorandos sc. Deum summum & subordinatum. At si præceptum illud totius legis moralis, Decalogi, ipsiusque adeo cultus divini omnium temporum fundamentum, quomodo fuit mutabile & mutatum per extensionem ad Deum subordinatum? Et ubi tales retractationis vel extensionis divinæ tabulæ? Quin si Christus in V. T. fuit adorabilis & adoratus (Jof. VI. 2. Jof. VI. 1. 2. 3. Joh. XII. 36. 42. Pf. XCVII. 7.) si in ipsa exinanitione adorationem admisit (haut sane admissurus, nisi debita ex hoc præcepto fuisset) quomodo DEUS ille unus (ex hoc præcepto tunc obligante) non fuit? (conf. Matth. II. 2. II. c. II. 2. c. IX. 18. c. XIV. 33. Joh. IX. 38.) Si denique in exaltationis statu non minus unus Deus adorandus fuit (Apoc. XIX. 10. c. XXII. 9.) quomodo Christus tunc adorandus, ut Deus, subordinatus fuit? Apparet, si ad illud יְהוָה אֱלֹהֵינוּ Salvatoris causa omnis revocetur, hæresin experiri vim illius & vaticinii & (Matth. IV. 4. 7. 10.) voti Davidici כְּהַנְרִיף עֵשֶׂן רִנְרָה, & sic in fumos abire. In Deo vero, essentiâ divinâ summè uno, plures personas dari, probat infallibiliter argumentum nominis Elohim in constructione præprimis verbi pluralis (e. c. Gen. XXXV. 7. 2. Sam. VII. 23.) & alterum, de Deo ipso loquente de se ipso in numero plurali (e. c. Gen. I. 26. c. III. 22. c. XI. 7.) Quicquid obijcitur sive ex seculo, quod gaudet numero plurali, sive ex linguæ sacræ idiotismo, ad primum examen liquefcit, ut ad ignem cera. Stat illa invicta regula: Omnia cujuscunque, utut eminentissimæ potestatis & honoris vocabula, in plurali numero, verbis ejusdem numeri constructa, pluralitatem designare personarum: unde si subsumatur ad Elohim in attributione propriâ & primariâ, cumq; prædicato plurali, non potest non inde solidè concludi: in uno essentiâ Deo seu Jehova dari personarum distinctionem seu personas verè plures. Ita: Quotiens in Scripturâ V. T. authenticâ locutio per verba seu prædicata datur in plurali numero, toties vera notatur personarum pluralitas: cujus consequens invictum: E. Deus seu Elohim vel Jehova Elohim creator dicens: *Faciemus hominem ad imaginem nostram, ad similitudinem nostram. &: Ecce Adam est sicut unus ex nobis*, non est una sola persona divina: sed plures. Quicquid huic veritati opponitur paralogismus est, vel ignoratio Elenchi. Ne unum, quidem priori, & posteriori, nonnisi primâ statim falsi specie sese prodens, exemplum opponere licet. Accumulavit quæ contraria posteriori videbantur regulæ, exempla Smalcus: sed prout à Judæis mutuatus est exceptionem: ita & ab illis (quibus ceteroqui ad talem Enallagen non minus ac ipsis Socinianis intererat) antequam scripsit, sententiam jam olim impetravit opponendam magnæ illi exemplorum congeriei: אֱלֹהֵי הָעַרְוִים עֵרִי שָׁקֵר הֵם i. e. *Hi testes* (hæc exempla testimonii causâ e. c. quod: *Faciemus hominem*, idem sit, quod *faciam hominem*, adducta) *sunt fallacissimi testes*: sed & ignorare haut debuit ejusdem ex arte Grammaticæ Biblicæ regulam ad Exod. XXI. 4. אִנְשֵׁי לֶשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ חֻלְקִים כְּבוֹר בְּתוֹרַת

כְּפַעֲלֵיּם בְּתוֹרַת הַשְּׁמוֹת אֵחָד לָהֶם פְּעֻלָּם Postquam ergo in: *Faciemus*,
 item, *nostram, nostram, unus ex nobis*, jam personarum pluralitas evicta est in totiens
 iterato: וַיֹּאמֶר i. e. & dixit, haut obscurus ad VERBUM hypostaticum (agno-
 scentibus id vel ipsis Targumistis) respectus, quin & expressa in v. 2. mentio SPI-
 RITUS incubans ad vivificandum, qui non potuit non esse persona divina creans
 seu creator (Spiritus autem S. cum ex communi adversariorum consensu, *Crea-
 tura* non sit, ex concessâ ab Antesignano illius sectæ hypothefi: *Quicquid non est
 creatura, creatorem esse necesse est*; non potest non & *Creator* esse & adeo *unus
 ille Deus, præter quem non est alius*) & sic Characterem personæ ostendentis, tantò
 plus roboris obtinent, nec quicquam hîc Smalcius afferre potuit nisi per Syncretis-
 mum ex Judaismo mutuatum e. c. (1) esse *Enallagam*: *Faciemus* i. e. *faciam*, &
Elohim plurale pro singulari seu nonnisi unâ persona. Est enim hæc petitio principii &
 pro nobis militat numerus (2) *Judicium Calvinî*. Sed cum ne ipsi quidem Calvi-
 nistæ ubique censeri velint ex sententia Calvinî, multò minùs qui Calvinum Ju-
 daizantem accusarunt, publicè tenentur illâ autoritate. (3) *Exempla*. Sed hæc non-
 nisi sophistice congesta, simul in examen veniunt, evanescent (vid. sup.) (4)
Vel illo misso posse hîc compelli Angelos. At si qua hîc compellatio, tota hæc manet
 intra compellantem & pers. compellatas, velut unum creatorē יְהוָה & יְהוּרִי,
 אֱלֹהִים quales non sunt Angeli, nec probatur talis Angelorum inclusio in
 יְהוָה ex Ps. CXV. 16. (5) Posse v. 23. c. III. reddi: *Ecce Adam factus est tanquam
 unus ex illis qui ex seipsis, seu qui sine præmonstrante per seipsos bonum & malum cogno-
 scunt*, vid. idem contra Schopp. Quæ violenta manifestissimi loci detorsio & illius
 per affixum 3. personæ resolutio, adeò absurda, adeò in tali positu, qualis
 hoc loco est præcedentis יְהוָה, & Lingua & toti praxi Biblicæ & naturali inter-
 pretationis rationi contraria est, ut epicurum non mereatur! & sunt hæc ab ipsis Rab-
 binis jam olim confutata, qui apposuerunt talem sententiam: זֶה הַפִּירושׁ חֹסֵר לֵב
 i. e. hæc explicatio destituta est corde. Quod si autem ita in ipsâ statim creatione in
 ipso Biblici codicis limine seu libri capite commendatur adeò solidè personarum
 in DEO pluralitas, & hæc deinceps nonnisi ad Triadem seu tres, & adeò ad sacra-
 tissimam Personarum Trinitatem restringitur, quin & expressis nominibus *Jehova
 habentis æternum Filium*, Filii & S. Sancti velut *unius illius veri Dei*, præter quem *non
 est alius*, ex primitur & distingvitur, & adeò assertâ sic Filii verâ divinitate & Spi-
 ritus S. personalitate, jam de mysterio *unius Dei in Trinitate, & Trinitatis in unitate*, so-
 lidè satis firmata fides Catholica sibi constabit. Non tenuiter æstimandum argu-
 mentū quod è *τῶν ἀγγέλων* Seraphinorum Isaïæ VI. 1. 2. 3. petitur, imprimis, si con-
 feratur v. 3. cum v. 8. & uterque cum explicationibus in N. T. Joh. XII. 41. Act.
 XXII. 25. Non, quod è solemnis & Ecclesiastica benedictionis formulâ conce-
 ptis verbis, subter iterato nomine יְהוָה, ex singularissimâ præscriptione
 divinâ publicè pronuntiandâ Num. VI. 24. 25. 26. Nec nisi reverenter habendum,
 quod ex Testamento Davidico 2. Sam. XXIII. 1. 2. 3. deducitur argumentum pro
 fide.

fide Catholicâ. Quid enim opus fuerit illâ ternâ iteratione: *SPIRITUS DOMINI*
mihi dixit: DEUS ISRAEL dixit: PETRA (vel rupes) Israël mihi dixit, si non-
 nisi una persona divinitatis intelligenda fuerit? Cumq; Deus rupes Israël dicens,
 persona citra dubium divina sit, quomodo *SPIRITUS DOMINI loquens* per Da-
 videm persona divina non fuerit? Si Messias *Davidus Filius, Dominator infinitus*, in i-
 pso regno Dei, idemq; ille Dei Patris Filius, non alius, quomodo non *θεογονος* &
 neq; enim dominium verè divinum, & filiatio illa eminentissima divina convenire
 poterat, mero homini seu naturâ non nisi Davidis Filio, conf. 2. Sam. VII. 11. 12. 13.
 14. Hebr. c. I. 5. 19. 21. Non praterendum quod ex Litaniâ Danielis c. IX. 17.
 19. ipsaq; adeo praxi invocationis suppeditatur Argumentum. Invocatur ab ar-
 dentissimo precatore Deus, ut exaudiat *propter Adonai*, s. DOMINUM (non sanè
 absentem seu nondum existentem: sed realiter & personaliter præsentem, ut mox
 dirigatur precatio distinctè ad ADONAI, ADONAI, ADONAI, & ad ipsum
 adeò ADONAI, propter quem jam jam apud Deum supplex intercesserat) non
 pratermittendum insigne fidei firmamentum ex solempni evcharistiâ Isaianâ, in quâ
 JEHOVA, ANGELI faciei Jehova, & Spiritus S. velut trium personarum divina-
 rum, & beneficiorum à tribus his distinctis personis, in Israël collatorum,
 commemoratio datur magnifica, Isaïæ LXIII. 7. 8. 9. 10. 14. Cumque palmarium
νενοόμενον in hoc argumento sit, an ante conceptionem de Spiritu S. & nativitatem
 ex virgine, Christus, idemque adeò persona verè divina propter eminentissimam
 generationem ex substantiâ Patris proprius & unigenitus Deis filius appellatus, re-
 aliter extiterit? Omnino, utcuq; non minùs fremant hîc adversarii, mediten-
 tur inania, & prout illi in Psalmo *Proceres*, consultationibus *conspirent adversus Je-*
hova & adversus Christum ejus, dimittendum argumentum ex Ps. II. 7. haut est: At-
 tendendum erat ad illud *PM* seu illum *characterem*, ad què MESSIAS DOMINI ipse
character persone Dei (Patris) contra tumultuantes regni hostes provocat, & in
 illo distinguendum, quod Christus sibi citra conditionem *petitorii & donationis* in
 tempore & adeo velut *eternum* asserit in v. 7. ab illo, quod per gratiam sibi *petenti*
donatum in tempore agnosce in v. 8. 9. Illud est *filiatio verè divina*, seu quod sit
Filius Jehova, & quidem non propter adoptionem vel quamcunque aliam rationem,
 quæ constituat Metaphoricum Filium Dei: sed propter *generationem*, velut
 fundamentum propriissimæ *paternitatis* & correlatæ *filiationis*, ut adeò sit propriè
 & proprius Filius Jehova, *οπαύων* generanti, idque propter eminentissimam
 Dei unitatem, in eâdem numero essentiâ sequitur enim EGO HODIE GENUI
 TE. Hoc illi Filio petitori dandum, est jus regum & dominiâ in gentes Catholi-
 cum ad usq; finem terræ, cui promisso præmittitur illud: *Pete à me & donabo* v. 8.
 At *filiationem* illam non petit, nec habet ex dono, nec prout illa quæ petit, accipit
 demû in tempore: sed habet ex generatione, in eternâ illâ & *præsentissimâ* semper ipsi
 Jehova generanti *eternitate*. Prout adeo supponitur Filius Jehova antequâ *petit*: ita
 & in ipso Oratore illius *PM* danda est *alia natura*, secundum quam est à Jehova Pa-
 tre

tre genitus & ex illâ Generatione unigenitus Jehova Filius (ad quem Characterem persona Filii naturalem primò provocat) alia autem, secundum quam à Jehova petit & in tempore per modum donationis accipit (ad quem characterem hypostaticum, contra hostes tumultuantes secundariò provocat) & adeò character primus ad naturam divinam, secundus ad naturam humanam (velut tum propter dependentiam seu finitatem suam, tum propter statum) prout *γενέσθαι*: ita & *βελτίωσθαι*, ac adeo petitionem & donationem admittentem. Conf. Joh. XVII. 5. Heb. V. 7. respicit, secundum quam Christus illud regnum seu dominium, quod ut Deus Deique Filius habuit ex illius generationis ineffabilis mysterio, in tempore accipit ex unionis personalis & donationis illius privilegio. Attendendum erat ad Mandatum *osculi fiducialis* & reverentialis dandi illi *ἱσθαι* Filio Regiâ terrâ Regibus sub poenâ æterni exitii v. 12. Considerandum Epiphonema v. 12. quo & *fiducia cordis* in hunc Filium, velut necessaria, inculcatur, & in illum credentibus æterna beatitudo promittitur, quale nonnisi uni & soli vero Deo vindicatur & sub terribili poenâ execrationis in objectum, quod non sit *ἱσθαι*, interdicitur conf. Jer. XVII. 5. 7. Allegatur ab Apostolo Heb. I. 5. & accommodatur ad totum *θεοῦ ὄψων*, pro probandâ hujus infinitâ eminentiâ supra Angelos, prout eadem ibidem indicatur v. 6. per adorationem v. 7. per divinitatem & Thronum infinitum v. 10. per creationem v. 13. per sessionem ad dextram, cum & alibi Deus ab iis qui naturâ non sunt Dii, & adeò, si illis religiosè serviatur, *idolâ*, sed distinguat per creationem II. XLIV. 1. Jer. X. 10. II. Ps. CXV. 3. c. XXXV. 6. 1. Chron. XVI. 26. Allegatur & in argumento Pontificali Heb. V. 5. non ut illo probetur, Christum esse Pontificem, nedum ut formalis ratio Pontificatus fundetur in illâ generatione: sed primariò ratione principii pontificatus Christi, quod ab eodem Deo Patre, à quo est genitus, Pontifex quoque sit constitutus, secundariò ad identitatem personalem Filii Pontificis, quia materialiter, idem Filius qui à Deo Patre est genitus, est Pontifex constitutus ubi meretur, notari, CHRISTUM quidem dici à Patre Pontificem factum: sed non dici factum filium: sed Christum à Patre dictum: *Tues meus Filius*: quia sc. Filius à Patre solo est non factus nec creatus: sed genitus. Allegatur Act. XIII. 33. in assertâ resurrectione JESU non ex mortuis (cujus thesis demum v. 34.) sed suscitatione JESU (ex semine Davidis) & illa *ἀναστάσις* de quâ Act. II, 30. sc. JESUM promissum fuisse suscitandum, & illum esse ipsum æternum Dei filium, quin ad thesî de resurrectione non accommodari à Paulo, nimis evidens est ex inspectione textus. Si tamen daretur, nihil inde pro Adversariis. Christus enim per resurrectionem, & sic resurrectionem autoritativam, est declaratus æternus ille Dei Filius Rom. I. 2. Inferretur sic ex antecedente consequens. conf. Joh. X. 17. 18. Filiatio illa æterna resurrectionis Jesu Christi basis & fundamentum est. Filius enim Dei secundum naturam humanam ex spontaneâ *γενέσθαι* mori quidem poterat: sed non à morte retineri Act. II. 24. Hebr. II. 14. Et sic evanescunt, quæ ab Adversariis huic argumento opponuntur exceptionum nubila. Neque verò in hoc solum loco, nec saltim in illo Ps.

LXXX. 16. ubi David precator invocat DOMINUM ZABAOth propter FL-
LIUM, præsentem sane vel existentem, etsi ratione humanitatis futurum, *i. incar-*
nandum. (ipso Chaldaeo ita reddente: על מלכא משיחא דרביהוןך *i. c. propter Regem Messiam, quem confirmasti tibi*) conf. Pf. LXII. 17. Sed & Prov.
XXX. 4. *Quantum est nomen ejus (qui colligit ventum pugillis suis, qui constringit aquas*
veste, qui constituit omnes fines terræ) & quantum est nomen FILII ejus? Num noveris?
Non ignorabat sanè Agur summi Dei nomen, neque quæ Mose, perq; Mosen & Da-
videm jam tunc publicis scriptis Ecclesiæ revelata erant, Dei & Filii Dei nomina,
judicabat *absolutè & simpliciter* ignota vel incognoscibilia, ac si nullum mortalibus
constaret vel constare posset *Dei & Patris & Filii nomen*, & hoc respectu nomen omne
Dei & Filii Dei foret simpliciter *ineffabile*: (ut frustra in Actis Alban. p. 114. obje-
ctum fuerit: *nomen Patris revelatum* Exod. 3. *Filii autem* Matthæi I. sc. *vocandum* JE-
SUS, & neutrius adeo *nomen ignotum*: nec minùs confessio Judæorum Joh. VII. 28.
cui tamen collationis & conciliationis causâ rectè respondetur ex Joh. c. IX. 29. c. XVI.
3. sed & ex ipso cap. VII. 42. conf. jam v. 27. cum 28. 29.) sed *ob divinam naturam*
(qua est *Deus super omnia benedictus in secula* Rom. IX. 5. *mirabilis supra omnes Deos*
Pf. XCVI. 4.) *ob divinam subsistentiam* (secundum quam, quia *Filius* est, aliud à Patre
& *Spiritus S.* est, & tamen quia *Deus unus* est, unum cum Patre & Spiritu S. est Joh.
X. 30. I. Joh. V. 7.) *ob generationem & filiationem æternam* (ad quod summum gene-
rationis arcanum mens flet: nec hominum saltem: sed & angelorum & archange-
lorum vox omnis deficit) *ob majestatis, operationis, ac gloriæ excellentiam*, prout Fi-
lius ipse, à Manoacho formâ conspectus visibili, deque suo nomine rogatus respon-
dit: hoc esse MIRABILE Jud. XIII. 18. prout Isaias filium (Dei) ex Virgine nascitu-
rum puerum, jam olim appellavit *Admirabilem, Deum fortem* c. IX. 6. ita *facius*
ex bruto (כֶּסֶל) post obtentam *notitiam sanctorum* s. עֲרֵם קְדוֹשִׁים, sapien-
tissimus, Agur, agnovit non Filii minùs (ejusdemque adeo æterni) quàm Patris no-
men esse *mirabile*, & illo respectu *ineffabile*, ut tamen non neget salvâ illâ eminentiâ,
incognoscibile quoddam *nomen Dei, & Filii* etiam, ratione ipsius mysterii esse: ceterum
de quo nil sapiendum ultra, quàm in Verbo Dei revelatum vid. v. 5. unde, si quis hîc
profanus scrutator exorbitet, & illi verbo Domini in hoc mysterio quid addere
ausit, periculum ei denunciat, *fore ut corripiatur & efficiatur mendax*, v. 6. Quid au-
tem ad hunc locum Adversarii? Excipiunt (1) Prophetam non loqui de Patre &
Filio æterno: dicere saltem se ignorare, quis ille Deus, vel ipsius filius sit? At hoc est pe-
titio principii. Filius enim, cujus & Patris eadem est & æquè incomprehensibilis
divinitas & majestas, non potest non esse æternus, & si Filius æternus, Pater
quoque æternus, ut blasphemum sit dogma Socinianorum: *Deum actu non fuisse*
Patrem, nisi respectu creaturarum aliarum, inde à creatione celi & terre; respectu Christi,
inde à conceptione & nativitate ex Mariâ virgine. Sed & Agur non proficitur omni-
modam Dei & Filii, ejus ignorantiam: sed plenariæ cognitionis summi mysterii &
excellentiæ (quæ *nominis* voce notatur) *ἀδυναμία*. Committitur adeo Elenchus
à dicto

à Christo secundum quid. (2) esse Prophetiam de futuro Filio non de alio ex substantiâ Patris genito. Sed & hæc petitio principii. Supponitur sc. sic filius non Deus: sed personâ & naturâ merus homo, non aternus, qui adeo tempore Salomonis extiterit: sed demum initium ex Virgine Mariâ accepturus sit. (3) Patris & Filii nomen esse quidem mirabile, tamen haut ineffabile. At hic Elenchus est oppositorum, & invertendum argumentum: sc. si superiori modo est *אֱלֹהִים* sc. admirabile, est etiam ineffabile. Et si prout ipsi fatentur, *humanae rationi, incomprehensibilia sunt opera Dei, quæ per unigenitum Filium mundo declaravit.* Vid. Act. p. 114. & propterea patris nomen est admirabile, quandoquidem idem prædicatur de Filio, quod se. *hujus nomen non minus, non sit plene cognoscibile*, ipsius quoque majestas & operatio erit incomprehensibilis. (4) Librum Proverbiorum numeratum esse inter Apocryphos. Vid. p. 39. in Act. & p. 113. ubi occasione objecti loci Prov. IIX. 22. respondent: *Miramur, quod in isto maximo & unico vite æternæ articulo testimonii ex libris Apocryphis sc. qui inter Canonicos minimè numerantur, ui audeant.* At hoc notoriè falsum. Ne ipsi hæretici quidem, qui alios libros Canonis oppugnaverunt, de hujus autoritate Canonica dubitarunt. Semper lib. Proverb. pro Canonico est habitus. Sed dum nec opinantibus nobis excrevit paginarum numerus, abrumpenda præambula Commentatio est &, quod ad publicam solemnitatem, ipsiusque prænobilis & Clarissimi DN. CANDIDATI, sanctius propositum attinet, postquam natalibus honestissimoq; generi commentatione breviori satisfactum, explicanda brevioribus lineis omnis illa causa est. Natus est DN. EBERHARDUS ANCKELMANNUS Hamburgi, celeberrimo Germaniæ emporio a. o. r. clō loc. XLId. 7. Maj. Patrem habuit DN. EBERHARDUM Anckelmann Lipsiensem initio, inde Hamburgensium Negotiatorum Primarium, a clō loc. LXIV. morte beatâ, quâ nihil beatius, à DOMINO evocatum. Matrem ANNAM CATHARINAM Kramerin Matronam, cum ceteris illius sexus virtutibus, tum præprimis pietate, & scripturarum sacrarum, quæ castissimæ illi delitiæ fuerunt, amore fulgidissimam, nuper admodum ipsis Calend. Martiis ex hac עמק עכור seu valle perturbationis (quam sic appellat Propheta) in Paradisum Dei, in quo Christus ipse Arbor Vitæ est, placidissimâ obdormitione, transplantatam, quod adeo festinatum optimæ Matri funus, cum mœroris amplissima DN. CANDIDATO materia fuerit, eidem, ut havriat cum gaudio consolationis aquas è fonte salutis, & ut, quandoquidem expertus est illam Davidis elegiam: *Pater & Mater me dereliquerunt*, experiatur nunc, quod animos prostratos erigat, sustollatque, illud appositum fidei Davidicæ monumentum: *Jehova recipiet me*, sanctè precamur. Avus Paternus DN. CANDIDATO fuit CASPARUS Anckelmann Senator Hamburgensis amplissimus, Avia Paterna MARGARETA Eschin Patriciâ & Consulari apud Bremenses familiâ olim Matrona splendidissima, Proavum in imaginibus numerat JOACHIMUM Anckelmann Mercatorem Hamburgensem florentissimum, Abavum TOLE Anckelmann adis S. Catharinæ apud Hamburg. Præfectum primar. & Reip. Duodecim Virum.

Avum JOACHIMUM Anckelmanni Negotiatorem Hamburg. Maioribus clarif-
 fimum. Avum maternum **ZACHARIAM** Kramer / Senatorem Lipsienf.
 Aviam Maternam, **DINAM** Rönigian Francofurti ad Moenum, libera & Im-
 periali urbe, Caesarum electione, juxta dispositionem ^{Aurea Bulla} A. B. fulgidissimâ metropoli,
 parentibus & majoribus Nobilissimis editam, quos in hanc chartam transferbere
 salvâ ipsorum gloriâ superfedemus, cum supersint hodie **JOACHIMUS** An-
 ckelmann Reip. Duodecim-vir pollentissimus, **CASPARUS** Anckelmann in eadem
 Hamburgensi Negotiator præstantissimus, ille patruelis, hic Frater Candidati
 nostri pretiosissimus: quin & occasione nuptiarum, dum ex hac ipsâ familiâ **AN-**
CKELMANNORUM duorum, **EBERHARDI**, & **JOACHIMI**, Negotiatoris
 apud Lipsienfes floridiss. beat. record. (quâ Invictissimus Caesar **FERDINANDUS** H.
 augustissimæ recordationis, insignibus Nobilitatis ob spectata fidei, virtutis, & sub-
 mississimorum meritorum exempla, illâ inprimis tempestate bellicâ, ante 40. circiter
 annos, Imperiali sub Aquilæ manusq. signo, Diplomate teste, clementissimè donavit)
 individuum tori sociam elegit domumque duxit **AUGUSTUS** **CARPZOVIVS**, D.
JCTus famigeratissimus, Coburg. Sereniss. Ducis Saxon. in Ducatu Cancellarius
 Magnificus, nec minùs **PAULUS** Langermann Patritius Hamburg. fulgidissimus,
 in **CARPZOVIVORUM**, & **LANGERMANNORUM** splendissimas Magnis In-
 geniis familias, intravit sanguis **ANCKELMANNORUM** nostroque DN.
CANDIDATO eminentissimos Affines conciliavit **AUGUSTUM** & hujus Fra-
 trem **BENEDICTUM** **CARPZOVIVUM**, potentissimi Electoris Saxonis Consilia-
 rium: sed & qui in transcurso tacendus haut erat, ipsi prænobili familiæ decus
 servavit, vel addidit etiam **WOLF ALBERTUS** Anckelmann Capituli Zeizens.
 Decanus Nobilissimus. Procul ab ambitione vanissimaque ostentatione DN.
 Candidatus (quæ insignis Viri Juvenis modestia est) maluisset hanc stemmatis,
 & ab imperiali præprimis splendore fulgoris additi gloriam recondere potius, quam
 facile publicare, qui nec ignorabat illud Poetæ.

Et genus & proavos & quæ non fecimus ipsi

Vix ea nostra puto,

nec improbat illud celebris *Westonæ* Poetrix:

Fortunas & opes jactasse & nomen Avorum

Est desperatæ conditionis opus,

Clarius æternâ mihi nobilitate coruscet

Quem celebrem pietas ingeniumq. facit.

Sed quia juxta illud Pindari, τετελεσµένον ἐσλόν-µὴ χαµαὶ σιγᾷ καλύψαι,
 & omnino in hoc argumento, veteri more (ut de natalibus & progenitoribus DN. Candidati
 publicè conflet) commentandum nobis nunc fuit, illi consuetudini morive veteri universum
 hoc imputetur. Natus, & quæ gloria major, renatus noster, cum sub oculo parentum, &
 mox post crepundia sub moderamine solertissimorum Præceptorum in pietate literisque,
 quas scire Adolescentes interest, Tyrocinia dedisset, vestigiaque pulcherrimâ indolis, unâ
 cum incredibili discendi ardore, quo tum in eminentiora studia alia, tum præcipuè & prima-
 ria animi destinatione in SS. Theologiam ferebatur, sub apprimè Reverendis & celeberrimis

rimis Doctoribus Theol. DN. JOHANNE MULLERO, adis SS. Petri-Pauli primaria & Reverendi pl. Ministerii Hamburg. Antistite ac Seniore venerando, & Dn. GERHARDO GRAVIO, Cathedral. Eccles. Hamb. Pastore, Regii Consist. Bremens. Assessore excellentissimo, Dominis Amicis & in Christo Fratribus conjunctissimis, adolescentiæ DN. Candidati studiorum, (quod reverenter agnoscit) primariis Gubernatoribus, ostendisset, Gymnasio Hamburgensi nomen professus, per quadriennium in illo sic in studia, Philosophica imprimis & Philiblogica, incubuit, ut decus haut vulgare, judiciumque optimorum honorificentissimum jam tunc sibi conciliarit. In hoc intervallo Doctores, sub quibus profecerit, gratâ commemoratione veneratur, post D. LAMBECIUM, & D. GUTBJERVUM p. m. Excellentissimos Viros DN. MICHAELM KIRSTENIVM, & MARTINVM VOGELIVM Doctores longè clarissimos: in sanctioribus autem Orientalium linguarum, & Theologiae textualis studiis, Virum pl. Reverendum & Præcellentissimum DN. ESRAM EZARDUM SS. Theol. Licentiatum, qui prout ipse, non scriptis solum Consensum antiquioris Synagogæ in primariis scripturarum. V. T. de MESSIA oraculis, & præsentis, ab illo ipso, Apostasiam testantibus: sed & vivæ vocis & συζητήσεως sanctioris ministerio, id agit, ut, *quorum cordi in lectione Veteris Testamenti velamen impositum est*, agnoscant, quantum à fide. majorum & prudentiâ justorum degenerarint, neque alium, quàm quo jam ex federe gratiæ potiti sunt, Redemptorem expectent: neque aliud magis negotii sibi dari credit, quàm illud Paulinum Rom. XI. 14. τὸ ἀδελφολῶσαι τὸν Ἰσραὴλ. s. ut ad emulationem provocet. Iudeos, & servet quosdam ex ipsis: ita, ut non desint ingenia decora, quique pectore pulcherrimè de fontibus Israëlis, cæterisque adminiculis præparato, sive in partem talium curatum nunc veniant, sive deinceps succedant, ipsumque ita Moïsis & Prophetarum instrumentum authenticum magis, magisque, *dum nunc omnium finis imminet*, hæc βιβλιδάριον ἀνεωχμένον, institutione: privatâ, tum de aliorum Clarissimorum Virorum, de fontium sacratissimorum studio sollicitorum, tum Juvenum præprimis cupidissimorum institutione, indies pulcherrimè mereatur, quod quidem nobile Viri laudatissimi, Amici & in Christo Fratris nostri pl. colendi consilium, ut Φιλῶν θραύεται & Deus, qui vult omnes homines salvari, & ad agnitionem veritatis pervenire, ex sancta. Zion prosperet, & divinâ suâ virtute, in reformationem multorum ex Israël, convertat, ipsum ~~πρὸς τὴν ἐκκλησίαν~~ devotissimè veneramur. Igitur sub tanto Informatore, cum, benedicente Deo, jam anno clb. Ioc. LXII. DN. Candidatus, asquâ librorum V. & N. T. adhibitâ Grammaticâ S. Glasii, lectione, nec neglectis Chaldaicis, Syriacis, & imprimis Rabbinicis studiis, imprimis R. Aben Melech, Autore Michl. Iophi, Michl. & commentariis D. Kimchii, & R. Abarbinelis, insignes progressus fecisset, quin & promovendæ magis Gloriæ Christi inter infideles Judæos, Linguam Laticanicam, plurimum illic Judæorum vernaculam ab ipsis Lusitanis addidicisset, Academiis adiit, & initio quidem iustratâ Acad. Iuliâ, VVitebergam, adiit, & tum sub aliis Reverendis pl. & Excellentissimis Theologis, & Philosophis, Philologis, tum præprimis sub celeberrimis Theologis D. ABRAHAMO CALOVIO (cujus etiam domicilio, convictorioque se dignatum cum gratitudinis debita professione recordatur) D. JOHANNE MEISNERO in SS. Theolog. & Philosoph. studium toto pectore per biennium incubuit, publicæque disputatione quos hæctenus processus in studiis obtinuerit, liquidò declaravit. Inde salutatis in transitu Lipsiensibus, & Ienensibus, præter Nurenbergenfes, Altdorphenos, Erfurtanos, Tübingenses, cum ex celeberrimorum quorundam Virorum CHEMNITII, GERHARDI, DILFERRI aliorumque colloquiis haut parum studiis incrementi accessisset, in clytām Argentinerse sedem suorum Auditorum elegit, eidemque per biennium ferè immoratus, cum de superiore loco docentes Professores, Theologos imprimis, longè celeberrimos DN. JOH. CONR. DANHAVVERVM DN. BALTHAS. BEBELIVM, DN. SEBASTIANVM SCHMADIVM, Doctores & Professores publicè: privatimque:

privatimque audivisset, ac publica pariter disputatione sub pl. Reverendo D. BEBELIO Hospite & Præceptore colendo studia sua illi Academiæ probavisset, BASILEJA M. excitus celeberrimâ famâ IOHANNIS BVXTORFII Sen. Theol. & Hebrææ Ling. Professoris, (quem etiam paucis ante mortem diebus ægotantem compellavit, & quicquid in tanto Viro mors sibi intercepit, à Filio & successore Clarissimo IOHANNE BVXTORFIO Professore Basiliensi cumulatissimè impetravit) missâque Basileâ, salutataque denuo Argentinenſi, inde Gießenſi, & in hac, præ cæteris, venerabili Theologo D. PETRO HABERKORN voris se patriæ (cui post Deum primas deberi non ignoravit) reditus maturos desiderantis, felix lætusque laborum reddidit, & sic ad desideratissimum sibi EZRAM (verè EZRAM) EZARDUM rediit. Non desuit Hamburgensium Procerum favor, quem prout luculentis nuper documentis declararunt: ita, ut in Dei gloriam & Ecclesiæ patriæ publica commoda exire, possint DN. CANDIDATI studia, auctoritatem porro accommodabunt. Ceterum Consilio superiorum ingressus nuper Academiam nostram, desideria sua nobis sanctiora & honestissima reverenter explicavit, utque ad Examina & Disputationis pro gradu Solemnia in Fac. Theol. admitteretur, impetravit. Ad Examen solemne admissus, pietatem, modestiam, studium, iudiciumque nobis in re Theologicâ sic satis egregiè probavit, & illo absoluto materiam Disputationi publicæ ex Consensu Reverend. Facult. Theol. selegit de יְהוָה צְדָקָנוּ s. DOMINO IVSTITIA NOSTRA ex Ier. XXIII. s. 6. imprimis Socinianis oppositam. Licet enim horum Antesignani superiori seculo concesserint id de IESV CHRISTO dictum (conf. in Coll. Albæ Iul. p. 4. & p. 19. Christus vocatur Immanuel, Deus fortis & Iustitia nostra p. 32. Quicquid est ipse Deus, hoc totum est in Christo, quia ipse est Iehova iustitia nostra & p. 102. Nomen Iehova Filio tribui ex V. T. probant tali argumento: Is qui suscitatur s. Germen illud justum Ier. 23. & 33. Vocatur Iehova iustitia nostra, non quod ille sit à seipso subsistens Iehova: sed ex illo qui voluit eum esse Iehova) tamen, quandiu negant Filium esse eundem cum Patre Deum, esse æternum, esse personam, verè ipsaque naturâ divinam, dolosa illæ ipsæ Confessiones sunt, & qui hodie blasphemæ sectæ causam agunt, MESSIAM illum DOMINUM IVSTITIAM NOSTRAM esse, præfractè negant, prout plusculis ostendet Cl. DN. CANDIDATUS in Disputatione D. O. M. V. habendâ d. XXIX. Martii. Faveat porro conatibus prænobilis Candidati, is qui est τὸ Α Κ' τὸ Ω, idemque Zemach, qui est Iehova Zidkenu, omne Consilium, ejus, omnemque salutem pulcherrimè germinare faciat. Quod superest Magnificum DN. Rectorem, Viros pl. Reverendos, Consultissimos, Experientissimos, Excellentissimos, Clarissimos, omnium Facultatum Dominos Professores, Doctores, Licentiatos, Verbi divini Ministros, Nobilissimos & floridissimos Studiosos, omnes Literatos literarumque Fautores, ad solemnem hunc Disputationis actum, præsentia frequentique coronâ celebriorem reddendum, & sic processus DNI. CANDIDATI in re Theologicâ animis auribusque benivolis usurpandum, explorandumque eâ, quâ fas est, reverentiâ & humanitate invito.

P. P. Sub sigillo Collegii Theol. Dom. Oculi.
XXVI, Mart, a clo lccLXXI.

1 6 77

tre gentium & ex illa Generatione unigenitus Jehova Filius
 (sona Filii naturalem primò provocat) alia autem, secundum
 in tempore per modum donationis accipit (ad quem
 contra hostes tumultuantes secundariò provocat) & a
 turam divinam, secundus ad naturam humanam (velut
 seu finitatem suam, tum propter statum) prout *κενωσας*
 adeo petitionem & donationem admittentem. Con
 respicit, secundum quam Christus illud regnum se
 Deique Filius habuit ex illius generationis ineffabilis
 ex unionis personalis & donationis illius privilegio.
 datum *oseuli fiducialis* & reverentialis dandi illi *ἡ βασιλεια*
 poenà aeterni exitii v. 12. Considerandum Epiphonem
 hunc Filium, velut necessaria, inculcatur, & in illum cre
 mittitur, quale non nisi uni & soli vero Deo vindicatio
 tionis in objectum, quod non sit *ἡ βασιλεια*, interdicti
 legatur ab Apostolo Heb. I. 5. & accommodatur ad
 bandà hujus infinità eminentià supra Angelos, prout
 v. 6. per adorationem v. 7. per divinitatem & Thronum in
 v. 13. per sessionem ad dextram, cum & alibi Deus ab iis
 ed, si illis religiosè serviatur, *idolæ*, sed distinguat per cre
 ii. Ps. CXV. 3. c. XXXV. 6. i. Chron. XVI. 26. Alle
 cali Heb. V. 5. non ut illo probetur, Christum esse Pon
 ratio Pontificatus fundetur in illa generatione: sed prin
 catus Christi, quod ab eodem Deo Patre, à quo est
 constitutus, secundariò ad identitatem personal
 materialiter, idem Filius qui à Deo Patre est gen
 ubi meretur, notari, CHRISTUM quidem dici à Pa
 dici factum filium: sed Christum à Patre dictum: Tu
 Patre solo est non factus nec creatus: sed genitus. Allegatu
 ratione JESU non ex mortuis (cujus thesis demum v.
 semine Davidis) & illa *ἀναστρέφει* de quâ Act. II, 30. s.
 suscitandum, & illum esse ipsum aeternum Dei filium
 non accommodari à Paulo, nimis evidens est ex inspe
 retur, nihil inde pro Adversariis. Christus enim
 rectionem autoritativam, est declaratus aeternus ille De
 ex antecedente consequens. conf. Joh. X. 17. 18. Fil
 Jesu Christi basis & fundamentum est. Filius enim I
 nam ex spontaneà *κενωσας* mori quidem poterat: se
 24. Hebr. II. 14. Et sic evanescunt, quæ ab Adver
 nuntur exceptionum nubila. Neque verò in hoc so

C 2

Charactèrem per
 Jehova petit &
 hypostaticum
 primus ad na
 dependentiam
βασιλεια, ac
 5. Heb. V. 7.
 quod ut Deus
 tempore accipit
 erat ad Man
 Regibus sub
 fiducia cordis in
 a beatitudo pro
 ili poenà execra
 XVII. 5. 7. Al
ωρον, pro pro
 em indicatur
 per creationem
 sunt Dii, & ad
 V i. Jer. X. 10.
 umento Pontifi
 am ut formalis
 principii pontifi
 ifex quoque sit
 tificis, quia
 sex constitutus
 actum: sed non
 quia sc. Filius à
 in assertà susci
 tione JESU (ex
 missum fuisse
 de resurrectione
 Si tamen da
 nem, & sic resur
 2. Inferretur sic
 a resurrectionis
 naturam huma
 retineri Act. II.
 gumento oppo
 saltim in illo Ps.
 LXXX.

the scale towards document

C1 B1 A1 C2 B2 A2 B5 A5 A20 18 17 16 11

Image Engineering Scan Reference Chart T263 Serial No.